

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-65>

УДК 338.439:338.43:336(477)

ЦІНОВІ ТРЕНДИ ТА ПОПИТ НА АГРАРНУ ПРОДУКЦІЮ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

PRICE TRENDS AND DEMAND FOR UKRAINE'S AGRICULTURAL PRODUCTS IN THE CONTEXT OF ENSURING FOOD SECURITY

Терещенко Артем Олександрович

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-0614-4010>

Tereshchenko Artem

State Research Institute for Informatization and Economic Modeling

У статті досліджено цінові тренди та динаміку попиту на аграрну продукцію України в умовах забезпечення продовольчої безпеки як взаємопов'язані процеси, що визначаються комплексною дією ризиків та шоків. Показано, що порушення традиційних каналів збуту, фізичне руйнування виробничих потужностей, замінування земель і зростання собівартості виробництва призвели до скорочення кількості активних товаровиробників, підвищення волатильності цін та трансформації внутрішнього попиту. Особливу увагу приділено ролі недостатнього фінансового забезпечення аграрного сектору. Підкреслено збереження експортного потенціалу попри перешкоди, а також його значення для глобальної та європейської продовольчої безпеки. Практичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні необхідності комплексної політики стабілізації цін і стимулювання попиту, що створює передумови для відновлення виробничого потенціалу АПК та зміцнення національної продовольчої безпеки в умовах триваючої кризи.

Ключові слова: сільськогосподарська продукція, АПК, продовольча безпека, ринки збуту, експортний потенціал, кредитування підприємств.

The article examines price trends and demand dynamics for agricultural products in Ukraine in the context of ensuring national food security. It is demonstrated that the blockade of traditional export channels, physical destruction of production and storage facilities, extensive land mining, and a sharp rise in production costs have caused a significant decline in the number of active agricultural producers, increased price volatility on both domestic and external markets, and a profound transformation of internal demand patterns. Particular attention is devoted to the decisive role of inadequate financial provision of financial resources to the sector: the limited volume and instability of state support programmes, low effectiveness of existing credit mechanisms, and the predominantly short-term orientation of risk-sharing instruments have reinforced persistent negative tendencies in the food market and considerably weakened the overall resilience of the national food system. The study systematizes the multifactor influences on food security by classifying them into five coherent groups – demographic, price-related, logistical, infrastructural and technogenic, as well as environmental and agrotechnological – and clearly reveals their synergistic impact on the contraction of supply and the destabilisation of prices. Despite substantial obstacles, Ukraine's export potential is shown to remain significant degree preserved and continues to play an important role in maintaining global and European food security, whereas restrictive measures introduced by certain EU member states are identified as predominantly political rather than economically justified. The conducted analysis substantiates the urgent need for a comprehensive policy aimed at simultaneous price stabilisation, stimulation of domestic demand, improvement of financial support instruments. The practical significance of the research lies in formulating evidence-based recommendations that create favourable preconditions for the revival of the agro-industrial complex and the strengthening of national food security under conditions of prolonged crisis and subsequent post-war recovery.

Keywords: agricultural products, agro-industrial complex, food security, sales markets, export potential, enterprise lending.

Постановка проблеми. Агропромисловий комплекс традиційно посідає одне з провідних місць у структурі економіки України, формуючи значну частку валового внутрішнього продукту, забезпечуючи зайнятість сільського населення та виступаючи ключовим джерелом валютних надходжень. До 2022 року Україна стабільно входила до трійки світових лідерів з експорту зернових, олійних культур та соняшникової олії, а частка аграрної продукції та продуктів її переробки в загальному експорті товарів перевищувала 40%. Така експортоорієнтована модель розвитку АПК створювала не лише економічні, а й стратегічні переваги, зміцнюючи позиції країни на глобальному продовольчому ринку та сприяючи накопиченню валютних резервів, необхідних для макроекономічної стабільності. Повномасштабна військова агресія Російської Федерації проти України кардинально змінила умови функціонування вітчизняного агропромислового комплексу. Блокування морських портів, руйнування традиційних логістичних ланцюгів, тимчасова окупація значних сільськогосподарських територій та фактичне перекриття ключових ринків збуту суттєво обмежили можливості реалізації виробленої продукції. Одночасно відбулося фізичне знищення та пошкодження виробничих потужностей (елеваторів, складів, переробних підприємств), сільськогосподарської техніки, посівів і зібраного врожаю, а також багаторічне замінування орних земель, що унеможливило їх безпечне використання. Станом на початок 2025 року за різними оцінками мінування уражено близько 15-25% потенційно орних земель країни, що еквівалентно втраті мільйонів гектарів сільськогосподарських угідь на невизначений термін. За таких умов аграрні виробники стикаються з критичним поєднанням факторів: зростання собівартості виробництва через подорожчання пально-мастильних матеріалів, добрив, засобів захисту рослин та робочої сили за одночасного падіння реалізаційних цін на внутрішньому ринку та суттєвого скорочення експортних можливостей. Це призводить до втрати економічної доцільності ведення сільськогосподарської діяльності для значної частини виробників, скорочення посівних площ, зменшення виробництва основних видів продовольства та, як наслідок, посилення ризиків для національної продовольчої безпеки. Таким чином, дослідження сучасних цінових трендів та динаміки внутрішнього попиту на аграрну продукцію в умовах триваючої війни

набуває особливої актуальності, оскільки дозволяє виявити ключові загрози та виробити науково обґрунтовані рекомендації щодо мінімізації негативного впливу цих факторів на продовольчу безпеку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання продовольчої безпеки України в умовах війни, трансформації аграрних ринків та цінової динаміки привертають дедалі більшу увагу вітчизняних і зарубіжних дослідників. Серед робіт, що формують сучасне розуміння проблеми, виокремлюються дослідження Д. Крилова [1] щодо системних загроз продовольчій безпеці, О. Бокій та О. Коваленко [4] про виклики реалізації Цілей сталого розвитку в українській продовольчій системі, І. Гужви [6] з аналізу місця України в глобальній аграрній торгівлі. Окремої уваги заслуговують праці, присвячені впливу воєнних факторів на експортний потенціал і внутрішній ринок: Є. Іванов [10], О. Нівієвський [11], Ł. Ambroziak, I. Szczepaniak та M. Bułkowska [12], які розкривають причини торговельних напружень між Україною та окремими країнами ЄС. Фінансові аспекти функціонування АПК у кризовий період та інструменти державної підтримки підприємств ґрунтовно висвітлено в роботах С. Халатур та співавторів [13], Л. Тулуш та О. Заєць [16], Ю. Вергелюк і М. Ганцяка [15; 17].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Залишається недостатньо дослідженим комплексний взаємозв'язок між ціновими трендами, внутрішнім попитом, рівнем фінансового забезпечення товаровиробників і станом національної продовольчої безпеки в умовах триваючої агресії, що й зумовило вибір напрямку цього дослідження.

Мета статті полягає у виявленні закономірностей формування цінових трендів та факторів попиту на аграрну продукцію України в контексті забезпечення продовольчої безпеки з акцентами на проблематичних моментах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Різке скорочення кількості сільськогосподарських товаровиробників, спричинене комплексом криз у агропромисловому секторі, слід розглядати як один із ключових чинників порушення національної продовольчої безпеки, оскільки воно безпосередньо зменшує обсяги внутрішнього виробництва основних видів продовольства та послаблює стійкість продовольчої системи до зовнішніх і внутрішніх шоків. Цей процес не є ізольованим: на стан продовольчої безпеки одночасно впливають також порушення логістичних

ланцюгів постачання матеріально-технічних ресурсів, зростання собівартості виробництва через подорожчання енергоносіїв, добрив та засобів захисту рослин, демографічні втрати і міграція сільського населення, деградація родючості ґрунтів внаслідок інтенсивної експлуатації та бойових дій, а також волатильність світових цін і обмеження доступу до традиційних експортних ринків. Сукупна дія цих чинників створює системний тиск на доступність і стабільність цін на продукти харчування, що робить необхідним комплексний аналіз їхнього взаємозв'язку з динамікою кількості активних товаровиробників.

В загальному, всі чинники забезпечення продовольчої безпеки в Україні можна згрупувати в п'ять груп – демографічні, цінові, логістичні, інфраструктурні та техногенні, екологічні та агротехнологічні, що відображено в таблиці 1.

Виокремлення цих чинників дає змогу системно оцінити багатшаровий характер сучасної кризи аграрного сектору та виявити ключові точки ризику для стабільності внутрішнього продовольчого постачання. Запропонована класифікація підкреслює, що порушення продовольчої безпеки є наслідком не окремого ізольованого шоку, а синергетичної дії факторів різної природи, що вимагає міждисциплінарного підходу до розроблення політики стабілізації агропромислового комп-

лексу та мінімізації довготермінових втрат виробничого потенціалу країни.

Під продовольчою безпекою розуміємо рівень забезпечення гарантованого доступу населення до продовольства в кількості та якості, які необхідні для активного здорового життя. Вимірами продовольчої безпеки є [1]: незалежність, економічна доступність, фізична доступність, достатність, адекватність. Слід погодитись, що продовольчу безпеку країни треба оцінювати комплексно на трьох ієрархічних рівнях: макроекономічному – узгодження попиту та пропозиції рамками економічної політики; мезорівні – сукупність заходів щодо забезпечення доступу до продовольства в необхідній кількості та якості, на певній території; мікрорівні – здатність домогосподарств забезпечити себе повноцінним збалансованим споживанням для усіх членів.

Забезпечення продовольчої безпеки суттєво перетинається з Цілями сталого розвитку, оскільки останні визнають нерозривний взаємозв'язок між людством і довкіллям на всіх етапах продовольчого ланцюга – від виробництва сировини до споживання – і розглядають його як основу інклюзивного та стійкого економічного зростання. Подолання глобального голоду неможливе без розвитку всіх секторів економіки з особливим акцентом на підтримку сільського населення, яке об'єднує

Таблиця 1

Чинники забезпечення продовольчої безпеки в Україні

Група чинників	Характеристика
Демографічні чинники	Значна міграція працездатного сільського населення, втрата робочої сили внаслідок вимушеного переміщення та загальної депопуляції сільських територій, що призводить до дефіциту кваліфікованих кадрів і ускладнює відтворення трудового потенціалу АПК
Цінові чинники	Стрімке зростання собівартості виробництва через подорожчання енергоносіїв, мінеральних добрив, засобів захисту рослин і насіння, поєднане з падінням внутрішніх реалізаційних цін та звуженням експортних можливостей, що суттєво погіршує фінансову стійкість товаровиробників
Логістичні чинники	Порушення традиційних транспортних коридорів, блокування або істотне ускладнення морських і залізничних шляхів експорту, зростання транспортних витрат і ризиків, а також проблеми з постачанням матеріально-технічних ресурсів у регіони виробництва
Інфраструктурні та техногенні чинники	Фізичне знищення або пошкодження виробничих об'єктів (елеваторів, складів, переробних підприємств, техніки), замінування сільськогосподарських угідь і тривала втрата доступу до значних площ орних земель
Екологічні та агротехнологічні чинники	Деградація родючості ґрунтів через вимушене скорочення сівозмін, відмову від технологій удобрення та захисту рослин, а також довготривалі наслідки бойових дій для агроландшафту

Джерело: сформовано автором

більшість найбідніших верств суспільства, і потребує поєднання соціального захисту з цільовими інвестиціями у сталий розвиток, пріоритетно спрямованими на найвразливіші групи [2].

З огляду на це, зниження продовольчої безпеки певної країни відобразиться й на мезорівні. Це особливо актуально для України, адже з точки зору продовольчого експорту Україна стала донором у світі та ввійшла до ТОП-5 провідних світових експортерів кукурудзи, пшениці та ячменю, що забезпечило 10-15% світового експорту цих культур. У довоєнний період Україна мала наступні позиції: перше місце – за обсягом експорту соняшникової олії; друге – ячменю; четверте – кукурудзи; п'яте – пшениці [3].

До 2022 року в Україні стрімко розвивалася виробнича база харчових підприємств, де мали місце сучасні інтегровані холдинги із замкненим циклом виробництва. Проте й тоді існували проблеми застарілих основних фондів та високий рівень їх зносу [4]. Після 2022 року проблеми посилились та набули нових рис.

Ефективне функціонування ринків збуту становить основу економічної стабільності та розвитку будь-якої галузі, зокрема сільськогосподарства, що відіграє провідну роль в економічній структурі України. Про-

зорий і добре організований ринок гарантує стійкий попит, передбачуваність цінової динаміки, зменшення трансакційних витрат, оптимізацію ланцюгів постачання та підвищення конкурентоспроможності товаровиробників. У контексті аграрного сектору, який є важливим елементом національної продовольчої безпеки та інтеграції України до глобальних торговельних систем, формування дієвих механізмів реалізації сільськогосподарської продукції набуває стратегічного значення [5].

Міжнародна торгівля виступає ключовим чинником економічного розвитку держав, сприяючи спеціалізації виробництва та ефективнішому використанню ресурсів, що має особливе значення для аграрного сектору України [6]. Активна інтеграція до глобальних ланцюгів доданої вартості стимулює модернізацію виробничих процесів і розширення експортних можливостей, одночасно зміцнюючи позиції країни на світовому продовольчому ринку та створюючи додаткові гарантії національної продовольчої безпеки через стабільні валютні надходження й диверсифікацію джерел постачання.

Незважаючи на повномасштабну військову агресію, аграрний сектор зберігає статус однієї з провідних галузей національної економіки України. Експортні поставки продовжу-

Таблиця 2

**Місце України на світовому та європейському ринках
сільськогосподарської продукції у 2023 р.**

Товар	Рейтинг на світовому ринку	Рейтинг на ринку ЄС	Частка України в імпорті ЄС, %
Олія соняшникова	1	1	89
Ріпак	3	2	31
Сорго	4	-	-
Волоські горіхи	4	-	-
Кукурудза	4	1	62
Соняшник	5	-	-
Ячмінь	5	2	31
Ріпакова олія	6	1	29
Соєві боби	6	3	9
Пшениця	6	1	42
Соєва олія	7	1	33
Домашня птиця	7	-	-
Вершкове масло	9	-	-
Соєвий шрот	10	-	-
Цукор	21	2	19

Джерело: сформовано автором на основі [7]

ються до країн Європейського Союзу, Африки, Близького Сходу та Азії, що дає змогу українському сільському господарству й надалі відігравати суттєву роль у забезпеченні глобальної продовольчої безпеки. У таблиці 2 відображено рейтингові показники України на світовому та європейському ринках.

У 2025 році експорт агропродовольчої продукції зменшився на 9% порівняно з 2024 роком. Європейський Союз, Азія та Африка заповнюють експорт української агропродукції на 92%. Найбільше імпортують українські агротовари Туреччина (близько 13%) та Іспанія (8%) [8].

Український аграрний сектор стабілізує продовольчу безпеку Європи, компенсуючи кліматично зумовлені дефіцити виробництва в ЄС та забезпечуючи стабільність цін і поставок. Перспектива членства України в ЄС дає змогу посилити стратегічну автономію Співтовариства шляхом зниження імпоротної залежності й перетворити український аграрний потенціал на довгострокову інвестицію в загальноєвропейську економічну та продовольчу стійкість [9].

Порушення морських шляхів експорту зумовило залежність транзиту від прикордонних держав (Польщі, Словаччини, Угорщини, Румунії, Болгарії), що призвело до протестів національних товаровиробників, односторонніх заборон імпорту та блокування кордонів, а в квітні 2024 року – до запровадження ЄС захисних положень для чутливих ринків, хоча обґрунтовані економічні претензії до українських товаровиробників фактично відсутні, а обмеження мають переважно неринковий і політичний характер.

Українські науковці, практики та управлінці, звертають увагу на виникнення нових логістичних та конкурентних загроз в українському АПК. Так, Є. Іванов зазначає: «Різка перенаправлення українського експорту харчових продуктів до ЄС викликало напругу на деяких «чутливих» ринках, де місцеві виробники не впоралися з припливом висококонкурентної продукції без захисту тарифних квот. В результаті, хоча Європарламенту у квітні 2024 р. вдалося досягти угоди про продовження автономних торгових преференцій для України до 5 червня 2025 р., цього разу були введені певні обмеження. Новий регламент передбачає повернення до тарифних квот на українські товари, якщо їх імпорт перевищить встановлений обсяг» [10]. Після завершення дії тимчасових автономних торговельних заходів ЄС 5 червня 2025 року

умови доступу української агропродукції на ринок ЄС змінилися, хоча й не повернулися повністю до довоєнного режиму. Водночас 4 серпня 2025 року Європейський парламент схвалив чергове продовження торговельної лібералізації для окремих категорій строком до червня 2028 року, що має підтримати українську економіку в умовах війни.

Незважаючи на значний внесок України в забезпечення власної та європейської продовольчої безпеки, окремі країни-члени ЄС створюють логістичні й інфраструктурні обмеження для вітчизняного аграрного експорту з метою захисту власних ринків збуту [11].

Польські науковці продовжують досліджувати конкурентні переваги української с/г продукції порівнюючи її із власною. Основною перевагою української продукції є низька вартість при належній якості. Втім, польська продукція на думку науковців має більше перспектив в боротьбі за підвищення якості товарів [12]. Фактично, Польща визначає, що повне відкриття ринку ЄС для безмитного імпорту з України демонструє високу конкурентну позицію харчових продуктів. Польські виробники особливо вразливі до цієї конкуренції.

Вивчаючи причини зниження конкурентосдатності української с/г продукції та її виробників, вітчизняні науковці звертають увагу на недостатності фінансових ресурсів для фінансування аграрної сфери. На основі аналізу теоретичних підходів, емпіричних досліджень та наслідків застосування спільної аграрної політики, підтверджено недостатню ефективність інструментів і механізмів фінансування розвитку АПК. При цьому, що обсяг агровиробництва тісно корелює з індексом цін на нього, а отже, демонструє залежність від собівартості та фінансування [13].

За оцінками фахівців KSE активна фінансова підтримка сільськогосподарських товаровиробників не була ефективною, адже спрямовувалась на підтримку окремих суб'єктів ринку все більше фрагментуючи його без застосування стимулів для подальшого розвитку. У 2018-2023 роках державна підтримка сільського господарства характеризувалась різкою нестабільністю: від понад 150 млн дол. США на початку періоду до падіння до 53 млн дол. США у 2022 році та 21 млн дол. США у 2023 році.

Такі коливання відображали вибірковість аграрної політики та нерівномірний розподіл ресурсів, що не формувало довгострокових стимулів для підвищення ефективності. Після

Рис. 1. Державна фінансова підтримка сільського господарства без урахування програми «5-7-9%» у 2018-2023 рр., млн дол. США

Джерело: сформовано автором на основі [13]

початку повномасштабної війни більшість програм фактично була згорнута, що суттєво обмежило інвестиційні можливості виробників і посилило структурну нестійкість аграрного сектору. Більшість фінансової підтримки с/г підприємств надавалася у формі державних гарантій. У цьому руслі також необхідно зазначити, що механізм державного гарантування в Україні не є досконалим, про що зауважують науковці і практики. Державні гарантії є багаторівневою системою перерозподілу ризиків. Однак, система управління ними потребує вдосконалення, бо рівень освоєння отриманих коштів є вкрай низьким, а обсяг накопиченого гарантованого державою боргу зростає [15].

На рисунку 2 відображено динаміку обсягів кредитування аграрних підприємств. Зростання їх обсягів забезпечено за рахунок державної програми «Доступні кредити 5-7-9%». Проте чинний інструмент компенсації ставок для аграрних підприємств не створює достатнього фінансового забезпечення

аграрної галузі. За розрахунками українських науковців потреби в кредитуванні є значно вищими [16].

Втім, вирішення цієї проблеми не може бути точковим та потребує комплексного підходу. Політика розміщення банківських активів, що характеризується ефектом інвестиційного витіснення є наслідком впливу грошово-кредитної та боргової політик на ринки капіталу [17].

Фінансове забезпечення діяльності агропромислових підприємств суттєво впливають на цінові тренди та попит на аграрну продукцію. Механізм впливу на продовольчу безпеку проявляється у тому, що агровиробники, за відсутності належних умов ведення бізнесу, згортають свою діяльність, залишаючи ринок. Це, відповідно, суттєво впливає на обсяг виробленої продукції.

Висновки. Дослідження цінових трендів та динаміки попиту на аграрну продукцію України в контексті забезпечення продовольчої безпеки свідчить про глибокий взаємозв'язок

Рис. 2. Динаміка залучених кредитів підприємствами АПК України у 2021-2024 рр., млрд грн

Джерело: сформовано автором на основі [16]

між станом агропромислового комплексу та стійкістю національної продовольчої системи. Повномасштабна військова агресія суттєво ускладнила функціонування аграрного сектору, спричинивши порушення логістичних ланцюгів, фізичне руйнування інфраструктури, замінування земель та зростання собівартості виробництва, що призвело до скорочення кількості активних товаровиробників і послаблення внутрішньої пропозиції. Цінові тренди характеризуються підвищеною волатильністю, з одного боку, через подорожчання ресурсів, а з іншого – через обмеження експортних можливостей і тиск на внутрішні реалізаційні ціни, що безпосередньо впливає на економічну доступність продовольства для населення.

Попит на аграрну продукцію на внутрішньому ринку зазнає трансформації під впливом зниження купівельної спроможності домогосподарств та скорочення обсягів виробництва, тоді як експортний сегмент, попри перешкоди, зберігає значення для

валютної стабільності та глобальної продовольчої безпеки. Фінансове забезпечення аграрних підприємств, зокрема через державну підтримку та кредитування, виявляється недостатнім для компенсації кризових факторів, що посилює залежність цінової динаміки від зовнішніх шоків і обмежує можливість відновлення сектору.

Отже, забезпечення продовольчої безпеки України в сучасних умовах вимагає комплексного врегулювання проблем цінової стабільності та стимулювання внутрішнього попиту шляхом вдосконалення механізмів фінансування, диверсифікації логістичних шляхів і посилення державної політики підтримки товаровиробників. Перспективними напрямами подальших наукових досліджень є розроблення економетричних моделей прогнозування цінових трендів на аграрному ринку з урахуванням воєнних ризиків, а також аналіз ефективності інструментів фінансової підтримки для відновлення попиту та підвищення стійкості продовольчої системи країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Крилов Д. В. Проблеми забезпечення продовольчої безпеки України в сучасних умовах. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 7. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-03-07>
2. Цілі сталого розвитку. United Nations Development Programme. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku>
3. Trade map. ITC. 2024. URL: <https://www.trademap.org/Index.aspx>
4. Бокій О., Коваленко О. Продовольча система України на шляху реалізації Цілей Сталого Розвитку: передумови та сучасні виклики. *Облік і фінанси*. 2024. № 2 (104). С. 128-139. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-2\(104\)-128-139](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-2(104)-128-139)
5. Терещенко А. Проблеми та перспективи реалізації сільськогосподарської продукції на товарних біржах. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2025. № 2(16). С. 326-336. DOI: <https://doi.org/10.32750/2025-0230>
6. Гужва І. Ю. Україна в глобальній торгівлі: монографія. Київ: Зовнішня торгівля, 2015. 236 с. URL: <https://dndiime.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/Gujva.pdf>
7. Україна утримує продовольчу безпеку світу, попри агресію РФ. Agrostory. 2025. URL: <https://agrostory.com/uk/info-centr/marketnews/ukrayina-utrymuje-prodovolchu-bezpeku-svitu-popry-agresiyu-rf/>
8. Український агроекспорт склав понад \$11 мільярдів за півроку. Комітет з питань аграрної та земельної політики. 2025. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/264682.html
9. Стратегічні орієнтири поглиблення торговельно-економічних відносин України з країнами Європейського Союзу. Аналітична робота. ДНДІМЕ, CMD–Ukraine. 2025. URL: <https://dndiime.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/Strategichni-orientiry.pdf>
10. Іванов Є. І. Проблеми і виклики преференційної торгівлі деякою сільськогосподарською продукцією між Україною і ЄС. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2025. № 2 (99). С. 13-19. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2025-2-2>
11. Nivievskiy O. EU-Ukraine Agricultural Trade Tensions: Political Focus versus Economic Relevance. SSRN Working Paper. 2024. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.4837865>
12. Ambroziak Ł., Szczepaniak I., Bułkowska M. Competitive Position of Polish and Ukrainian Food Producers in the EU Market. *Agriculture*. 2024. № 14 (12), 2104. DOI: <https://doi.org/10.3390/agriculture14122104>
13. Халатур С., Грабчук О., Водолазська О., Бабенко-Левада В., Павленко О. Фінансування розвитку виробництва сільськогосподарської продукції країн Європи: компаративний аналіз і досвід для України. *Financial*

and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2024. № 2 (55) С. 199-212. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4347>

14. AgroDigest Ukraine. KSE. 2025. URL: https://kse.ua/AgroDigest_Ukraine_January_2025.pdf

15. Вергелюк Ю., Ганцяк М. Державні гарантії в контексті забезпечення боргової безпеки. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2024. № 2(14). С. 95-102. DOI: <https://doi.org/10.32750/2024-0210>

16. Тулуш Л., Заєць О. Кредитне забезпечення аграрних підприємств в умовах повоєнного відновлення України. *Економіка та суспільство*. 2025. № 77. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-36>

17. Ганцяк М. О., Вергелюк Ю. Ю. Взаємодія банківського та боргового сегментів в умовах повоєнної трансформації фінансового простору. Фінансовий простір України в умовах глобалізаційних і деглобалізаційних трансформацій: [монографія] / ред. С. В. Онишко. 2023. С. 525-549. URL: <https://ndiime.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/Gancyak.pdf#page=525>

REFERENCES:

1. Krylov, D. V. (2023). Problemy zabezpechennia prodovolchoi bezpeky Ukrainy v suchasnykh umovakh [Problems of ensuring food security of Ukraine in modern conditions]. *Problemy suchasnykh transformatsii*, 7. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-03-07> [in Ukrainian].

2. Tsili staloho rozvytku [Sustainable Development Goals]. (n.d.). United Nations Development Programme. Retrieved from <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku> [in Ukrainian].

3. Trade map. (2024). International Trade Centre. Retrieved from <https://www.trademap.org/Index.aspx>

4. Bokii, O., & Kovalenko, O. (2024). Prodovolcha systema Ukrainy na shliakhu realizatsii Tsilei Staloho Rozvytku: peredumovy ta suchasni vyklyky [Ukraine's food system towards the implementation of Sustainable Development Goals: prerequisites and current challenges]. *Oblik i finansy – Accounting and Finance*, 2(104), 128–139. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-2\(104\)-128-139](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-2(104)-128-139) [in Ukrainian].

5. Tereshchenko, A. (2025). Problemy ta perspektyvy realizatsii silskohospodarskoi produktsii na tovarnykh birzhakh [Problems and prospects of marketing agricultural products on commodity exchanges]. *Yevropeyskyi naukovyi zhurnal Ekonomichnykh ta Finansovykh innovatsii – European Scientific Journal of Economic and Financial Innovations*, 2(16), 326–336. <https://doi.org/10.32750/2025-0230> [in Ukrainian].

6. Huzhva, I. Yu. (2015). Ukraina v hlobalnii torhivli [Ukraine in global trade]. Kyiv: Zovnishnia torhivlia. Retrieved from <https://ndiime.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/Gujva.pdf> [in Ukrainian].

7. Ukraina utrymuie prodovolchu bezpeku svitu, popry ahresiiu RF [Ukraine maintains world food security despite Russian aggression]. (2025). Agrostory. Retrieved from <https://agrostory.com/uk/info-centr/marketnews/ukrayina-utrymuye-prodovolchu-bezpeku-svitu-popry-agresiyu-rf/> [in Ukrainian].

8. Ukrainskyi ahroeksport sklavy ponad \$11 miliardiv za pivroku [Ukrainian agro-exports amounted to over \$11 billion in half a year]. (2025). Komitet z pytan aharnoi ta zemelnoi polityky. Retrieved from https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/264682.html [in Ukrainian].

9. Stratehichni oriientyry pohyblennia torhovelno-ekonomichnykh vidnosyn Ukrainy z krainamy Yevropeiskoho Soiuzu [Strategic guidelines for deepening trade and economic relations between Ukraine and the EU]. (2025). DNDIIME, CMD–Ukraine. Retrieved from <https://ndiime.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/Strategichi-oriientyry.pdf> [in Ukrainian].

10. Ivanov, Ye. I. (2025). Problemy i vyklyky preferentsiinoi torhivli deiakoiu silskohospodarskoiu produktsiiei mizh Ukrainoiu i YeS [Problems and challenges of preferential trade in certain agricultural products between Ukraine and the EU]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi – Problems of Systemic Approach in Economics*, 2(99), 13–19. <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2025-2-2> [in Ukrainian].

11. Nivievskiy, O. (2024). EU-Ukraine agricultural trade tensions: Political focus versus economic relevance. SSRN Working Paper. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4837865>

12. Ambroziak, Ł., Szczepaniak, I., & Bułkowska, M. (2024). Competitive position of Polish and Ukrainian food producers in the EU market. *Agriculture*, 14(12), 2104. <https://doi.org/10.3390/agriculture14122104>

13. Khalatur, S., Hrabchuk, O., Vodolazska, O., Babenko-Levada, V., & Pavlenko, O. (2024). Finansuvannia rozvytku vyrobnytstva silskohospodarskoi produktsii krain Yevropy: komparatyvnyi analiz i dosvid dlia Ukrainy [Financing the development of agricultural production in European countries: comparative analysis and lessons for Ukraine]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(55), 199–212. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4347> [in Ukrainian].

14. AgroDigest Ukraine. (2025). Kyiv School of Economics. Retrieved from https://kse.ua/AgroDigest_Ukraine_January_2025.pdf

15. Verheliuk, Yu., & Hantsiak, M. (2024). Derzhavni harantii v konteksti zabezpechennia borhovoї bezpeky [State guarantees in the context of ensuring debt security]. *Yevropeyskyi naukovyi zhurnal Ekonomichnykh ta Finansovykh innovatsii – European Scientific Journal of Economic and Financial Innovations*, 2(14), 95–102. <https://doi.org/10.32750/2024-0210> [in Ukrainian].
16. Tulush, L., & Zaiets, O. (2025). Kredytne zabezpechennia ahrarykh pidpriemstv v umovakh povoiennoho vidnovlennia Ukrainy [Credit support for agricultural enterprises in the conditions of post-war recovery of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 77. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-36> [in Ukrainian].
17. Hantsiak, M. O., & Verheliuk, Yu. Yu. (2023). Vzaiemodiia bankivskoho ta borhovoho sehmentiv v umovakh povoiennoi transformatsii finansovoho prostoru [Interaction of the banking and debt segments under post-war transformation of the financial space]. In S. V. Onyshko (Ed.), *Finansovyi prostir Ukrainy v umovakh hlobalizatsiinykh i dehlobalizatsiinykh transformatsii* (pp. 525–549). Retrieved from <https://ndiime.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/Gancyak.pdf#page=525> [in Ukrainian].